

อาณาจักรมัชปาหิต

ไพฑูรย์ มาสมินทร์ไชยบรา

แปลจาก Sejarah Baru Negara Malaysia Tingkatan

ตั้งแต่ศตวรรษที่ 10 อาณาจักรศรีวิชัย (Srivijaya) ในหมู่เกาะมลายูได้เริ่มเสื่อมอำนาจลง ความยิ่งใหญ่ในทางทะเลจึงตกเป็นของอาณาจักรมัชปาหิต บนเกาะชวาตะวันออก นับแต่นั้นมา อาณาจักรมัชปาหิตได้รุ่งเรืองสูงสุดในศตวรรษที่ 14 โดยมีอาณาครอบคลุมทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งหมายถึงครอบคลุมอินโดเนเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และ

ส่วนหนึ่งทางตอนใต้ของประเทศไทยด้วย

การขยายอำนาจของอาณาจักรมัชปาหิตกับอาณาจักรศรีวิชัย มีความแตกต่างกัน อาณาจักรมัชปาหิตนั้นเริ่มจากเมืองแห่งการเพาะปลูกจนกลายเป็นเมืองแห่งการค้าขายทางทะเลระหว่างประเทศ และการขยายอำนาจนั้นใช้เวลานานนับเป็นศตวรรษ กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองในเกาะชวาทุกพระองค์ให้การสนับสนุนทางการเกษตรอย่างจริงจัง พื้นดินทุกตารางนิ้วได้รับการปรับปรุงให้

เป็นที่เพาะปลูก เมื่อน้ำลำธารทุกสายได้รับการควบคุม แผ่นดินชาวจึงอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร

พืชพันธุ์ธัญญาหารต่าง ๆ โดยเฉพาะข้าวเป็นจำนวนมากได้แยกกับเครื่องเทศจากมะลุก (Maluku) ไมจันท์ จากนุสาคะวันออกเฉียงใต้ (Nusa Tenggara) เพชรพลอยจากกาลิมันตันได้ และสิ่งของมีค่าต่าง ๆ จากประเทศจีนและอินเดีย เศรษฐกิจของนครมัชปาหิตจึงมั่นคงกว่าเศรษฐกิจของศรีวิชัย ต่างกับนครศรีวิชัย ซึ่งเคยเป็นจำวนแห่งการ

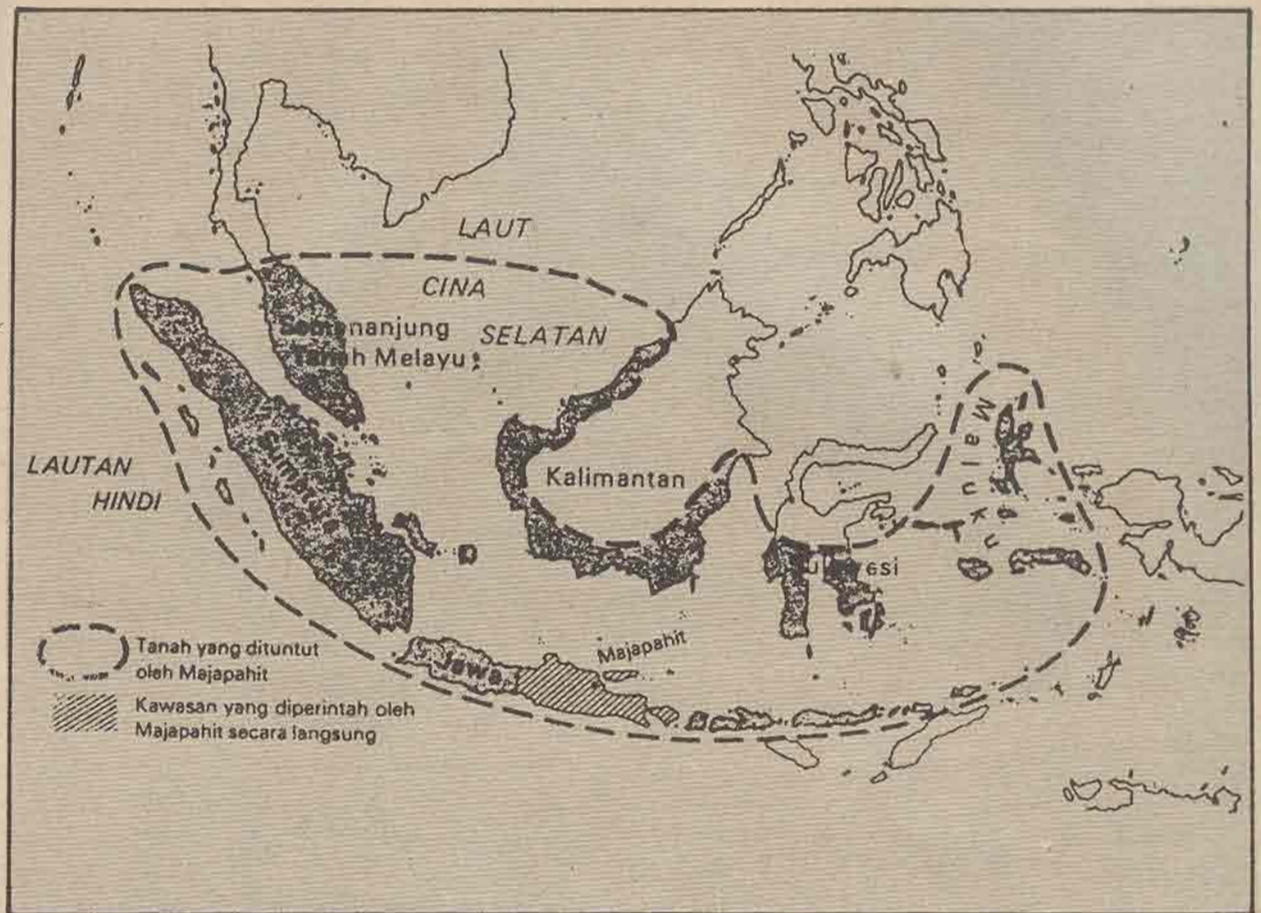
ค้าทางทะเล แต่กษัตริย์นครศรีวิชัยไม่ได้ให้การสนับสนุนทางการเพาะปลูกนี้เอง จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยผลิตผลทางการเกษตรจากเมืองอื่น ๆ นี่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นครศรีวิชัยเสื่อมอำนาจลงและผลสุดท้ายนครศรีวิชัยได้ตกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรมัชปาหิต

ผู้สร้างนครมัชปาหิตในปลายศตวรรษที่ 18 คือ ระเบิดันวิชัย (Raden Wijaya) พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์องค์แรกแห่งนครมัชปาหิต ที่เป็นที่รู้จักกันในนาม Kertarajasa Jayawardana (เกอร์ตาราจาศา ชัยวารตนา) พระองค์ทรงเป็นราชบุตรเขยของพระภู เกรตานคร (Prabu Kertanagara) กษัตริย์องค์สุดท้ายผู้ครองนครสิงหสารี (Singasari) เปรียบการจําแลงร่างของเทวดา

พระองค์มิได้ปกครองและบริหารนครมัชปาหิตโดยตรง ด้วยเหตุที่ชาวนครถือว่าพระองค์คือเงาของความยิ่งใหญ่ แสงแห่งความรุ่งโรจน์และดวงวิญญาณที่ศักดิ์สิทธิ์และบริสุทธิ์ การปกครองและบริหารบ้านเมือง จึงเป็นหน้าที่ของเหล่าพราหมณ์ ดังนั้นชนชั้นวรรณะพราหมณ์ในนครมัชปาหิตจึงกลายเป็นชนชั้นที่มีอำนาจและบทบาทมาก โดยเฉพาะบรรดาผู้นำศาสนาฮินดูได้รับการยกย่องว่า เป็นผู้มีความรู้สูงส่งสามารถอ่านเขียนอักษรและเข้าใจถึงวาทย์มนต์คาถา ชาวนครมัชปาหิตมีความเชื่อว่า พราหมณ์บังเกิดเหล่านี้มีความใกล้ชิดกับพระมหาเทวศิวะ (Mahadewa Syiwa) หรือ พระมหาเทว วิษณุ (Mahadewa Wisynu) ด้วยความเชื่อ

เช่นนี้ ความเป็นอยู่ของชนชั้นวรรณะพราหมณ์และวรรณะกษัตริย์ นับได้ว่ามีความมั่งคั่งและความมั่งคั่งเหล่านี้เกิดจากหยาดเหงื่อของชนชั้นวรรณะแพทยและวรรณะสูตร

ยุคต้น ๆ ของนครมัชปาหิต ชนชั้นวรรณะต่าง ๆ ต่างก็นับถือศาสนาฮินดู และมีความเชื่อกันว่า เมื่อกษัตริย์ผู้ครองนครมัชปาหิตได้สิ้นพระชนม์แล้ว ทุกคนก็จะร่วมแรงร่วมใจกันสร้างพระสถูป ซึ่งเรียกกันว่า จันดี (Candi) สำหรับเก็บพระอัฐิของกษัตริย์นครมัชปาหิต และสร้างพระรูป เพื่อแสดงถึงพระมหาเทวศิวะ (Mahadewa Syiwa) หรือพระมหาเทววิษณุ (Mahadewa Wisynu) สำหรับสักการะบูชาต่อไป ต่อมาพิธีบูชาพระมหาเทววิษณุ

ได้แผ่กระจายไปทั่วหมู่เกาะมลายูรวมประเทศสมาเลเซียปัจจุบันด้วย ทำให้ศาสนาฮินดูได้เป็นที่รู้จักกันในหมู่เกาะมลายู ตั้งแต่ศตวรรษที่ 4 จนถึงศตวรรษที่ 13 แล้วจากนั้นศาสนาพุทธได้ขยายขอบเขตจากนครศรีวิชัยเข้าสู่ชาวและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วังแห่งนครมัชปาหิตประกอบด้วยพระตำหนักวางเรียงติดต่อกัน พระตำหนักนี้มีชื่อเรียกว่ากระต้อน (Kraton) ส่วนด้านนอกจะล้อมรอบด้วยกำแพงดินสูงอีกชั้นหนึ่ง ในกระต้อนนี้เป็นที่ประทับของกษัตริย์และเหล่าบรรดาราชวงศ์ ส่วนบริเวณด้านนอกของกระต้อนจะเป็นที่พำนักของนักรบและนอกกำแพงดินเป็นที่อยู่อาศัยของสามัญชนทั่วไป

วัฒนธรรมมัชปาหิตเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วัฒนธรรมกระต้อน เหตุที่เรียกเช่นนี้เพราะกระต้อนเป็นบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมมัชปาหิต ไม่ว่าจะเป็นศิลป การดนตรี การรำรำ การออกแบบลวดลายและการก่อสร้าง ล้วนแต่ได้รับความคิดจากกษัตริย์

ในศตวรรษที่ 14 สมัยพระเจ้าฮายัม-วูruk (Hayam Wuruk) หรือพระราชา-ยานคร (Rajasanagara) ซึ่งครองราชสมบัติตั้งแต่ค.ศ. 1350 - 1389 พระองค์ทรงแต่งตั้งให้ท้าวขหมาทา (Gajah Mada) เป็นอัครมหาเสนาบดี และท้าวขหมาทานี้เองเป็นผู้สร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่นครมัชปาหิต จนท้าวขหมาทาได้รับพระนามใหม่ว่า อมังกูบูมิ (Amangkubumi) เมื่อท้าวขหมาทาลิ้น

ชีวิตแล้ว นครมัชปาหิตเริ่มเสื่อมอำนาจลงเรื่อย ๆ ประกอบกับอิทธิพลของศาสนาอิสลามได้เข้ามาทางริมฝั่งทะเลตอนเหนือของเกาะชวา เจ้าเมืองต่าง ๆ ในหมู่เกาะชวาไม่ยอมสวามิภักดิ์ต่อกษัตริย์ผู้ครองนครมัชปาหิตที่นับถือพุทธศาสนา ในที่สุดอำนาจทางการค้าทางทะเลได้ตกเป็นของพ่อค้าอิสลามโดยมีเมืองมะละกา (Melaka) เป็นศูนย์กลางการค้าและการเผยแพร่ศาสนาอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเมื่อศตวรรษที่ 15 เจ้าเมืองมะละกาได้รับการสนับสนุนจากกษัตริย์เมืองจีนในที่สุดนครมัชปาหิตก็ถล่มลงและพร้อมกันนี้หลังจากต้นศตวรรษที่ 16 เจ้าเมืองต่าง ๆ บนเกาะชวาตะวันออกที่เป็นฮินดูไม่เหลืออีกเลย